

V Bruseli 30. 8. 2021
COM(2021) 494 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Zhrnutie ročných správ o realizácii operačných programov spolufinancovaných z Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby v roku 2019

Zhrnutie ročných správ o realizácii operačných programov spolufinancovaných z Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby v roku 2019

1. ÚVOD

Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (ďalej len „FEAD“) pomáha zmierňovať najhoršie formy chudoby v EÚ, ako je potravinová deprivácia, chudoba detí a bezdomovectvo. Celkové zdroje, ktoré sú k dispozícii z FEAD¹ na obdobie 2014 – 2020, dosahujú 3,8 miliardy EUR. EÚ poskytuje finančné prostriedky do výšky 85 %, ktoré dopĺňajú vlastné zdroje členských štátov. Celková výška finančných prostriedkov fondu tak dosahuje približne 4,5 miliardy EUR.

Členské štáty môžu fond využiť dvoma spôsobmi, a to:

- na operačný program potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci (OP I) a/alebo
- na operačný program sociálneho začlenenia (OP II).

Potravinová a/alebo základná materiálna pomoc musí byť doplnená sprievodnými opatreniami, napríklad vzdelávacími činnosťami na podporu zdravého stravovania a poradenstvom v oblasti prípravy jedál a skladovania potravín, psychologickou a terapeutickou podporou, programami zameranými na nadobúdanie zručností, poradenstvom v oblasti riadenia rozpočtu domácnosti, spoločenskými a voľnočasovými aktivitami a poskytovaním právnych služieb.

Toto zhrnutie v súlade s právnym základom² vychádza z vnútroštátnych správ o realizácii za rok 2019, ktoré Komisia dostala od členských štátov³. V dôsledku toho sa v tejto správe nezohľadňujú nové ustanovenia, ktoré prijali spoluzákonodarcovia v roku 2020 v reakcii na pandémie ochorenia COVID-19.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch však táto správa zahŕňa vývoj a finančné informácie nad rámec roku 2019, ak sú k dispozícii, predovšetkým informácie týkajúce sa iniciatív Komisie po vypuknutí pandémie a ďalších iniciatív, ako aj ďalšieho viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027.

Počas oznamovaného roku, t. j. pred pandemiou ochorenia COVID-19, sa podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením siedmy rok po sebe znížil, pričom v roku 2019 klesol na 21,4 % z 21,9 % zaznamenaných v roku 2018. Podiel ľudí, ktorí čelia závažnej materiálnej deprivácii, klesol z 5,9 % v roku 2018 na 5,4 % v roku 2019. Z hľadiska populácie to predstavuje 27,3 milióna ľudí, čo je oproti predchádzajúcemu roku pokles o 2,4 milióna.

Chudobou a sociálnym vylúčením je však naďalej ohrozených 107 miliónov ľudí. EÚ nesplnila svoj cieľ na rok 2020 znížiť počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením prinajmenšom o 20 miliónov. Do konca roku 2019 tento počet znížila iba

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 223/2014 z 11. marca 2014 o Fonde európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (Ú. v. EÚ L 72, 12.3.2014, s. 1). Nariadenie bolo zmenené v auguste 2018 prostredníctvom revízie nariadenia o rozpočtových pravidlách: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>.

² Článok 13 ods. 9 nariadenia (EÚ) č. 223/2014.

³ Správu o realizácii predložilo všetkých 27 členských štátov. Časový posun, pokiaľ ide o celkové súhrnné predkladanie správ, bol spôsobený tým, že všetky správy o realizácii predkladané členskými štátmi neboli vzhľadom na výnimočné okolnosti spôsobené pandemiou predložené koncom júna 2020, ale až na konci septembra 2020.

o 10 miliónov. Deti, predovšetkým tie s rodičmi s nízkou kvalifikáciou, a osoby so zdravotným postihnutím sú chudobou alebo sociálnym vylúčením ohrozené v podstatne vyššej miere. Celkovo bolo v roku 2019 chudobou alebo sociálnym vylúčením ohrozených 23,1 % detí (vo veku 16 rokov alebo menej). Podiel osôb čeliacich závažnej deprivácii v oblasti bývania⁴, ktorá je jedným z najtvrdších prejavov chudoby, v roku 2019 predstavoval 3,8 %, čo je od roku 2018 pokles len o 0,2 %. Všetky tieto štatistiky ukazujú, že situácia týkajúca sa chudoby sa v EÚ do roku 2019 celkovo zlepšila.

Zvyšujú sa však obavy z výrazného nárastu chudoby, keďže pandémia ochorenia COVID-19 s veľkou pravdepodobnosťou situáciu zhorší, v rozpore s trendom pozorovaným do roku 2019. Je pravdepodobné, že pandémia zvýšila počet rodín ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, ako aj v širšom zmysle spoločenské nerovnosti v oblasti vzdelávania a duševného zdravia⁵. Preto je naďalej potrebné poskytovať podporu najviac znevýhodneným spoločenským skupinám.

2. BUDÚCI VÝVOJ V RÁMCI EÚ

V súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 boli prijaté dve investičné iniciatívy v reakcii na koronavírus. Druhá z týchto investičných iniciatív (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus Plus)⁶, prijatá v apríli 2020, zabezpečuje mimoriadnu flexibilitu pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov. Okrem toho sa ňou zavádzajú osobitné podporné opatrenia na pomoc najodkázanejším osobám zmenou pravidiel fungovania programu FEAD, ktoré umožňujú riadiacim orgánom, partnerským organizáciám a ostatným zainteresovaným stranám rýchlo reagovať na vznikajúce výzvy. Napríklad je teraz možné poskytovať potravinovú pomoc a základnú materiálnu pomoc prostredníctvom poukážok, ako aj zabezpečovať osobné ochranné prostriedky, čím sa zníži riziko kontaminácie pre osoby poskytujúce pomoc a podporu. Na účtovný rok 2020 – 2021 sa vďaka tejto iniciatíve zároveň zaviedlo spolufinancovanie na úrovni 100 %. Do konca apríla 2021 viedlo využívanie Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus a Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus k 12 návrhom zmien programu FEAD v deviatich členských štátoch (AT, ES, FR, HR, HU, LU, IT, PT a RO): osem zmien na účely využívania 100 % miery spolufinancovania a štyri zmeny na zavedenie núdzových opatrení v reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19.

Okrem toho v decembri 2020 nadobudla účinnosť iniciatíva Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU)⁷, ktorá je súčasťou systému obnovy NextGenerationEU. REACT-EU poskytuje dodatočné zdroje dopĺňajúce aktuálne programy politiky súdržnosti, pričom zároveň umožňuje členským štátom vložiť do programu FEAD ďalšie zdroje. Aby sa zabezpečilo rýchle poskytnutie tejto pomoci, členské štáty dostanú značný objem prostriedkov v rámci predbežného financovania (11 %), aby mohli okamžite využiť dodatočné zdroje, pričom nebudú musieť znovu prispievať cez vnútroštátne spolufinancovanie.

⁴ Miera závažnej deprivácie v oblasti bývania je definovaná ako percentuálny podiel populácie žijúcej v obydliach, ktoré sa považujú za preplnené, pričom vykazuje aspoň jeden z týchto znakov deprivácie v oblasti bývania: zatekajúcu strechu, chýbajúcu vaňu/sprchu a vnútornú toaletu, prípadne sa bývanie považuje za príliš tmavé.

⁵ *Growing up in lockdown: Europe's children in the age of COVID-19* (Vyrastanie v čase zákazu vychádzania: Európske deti v období pandémie COVID-19), <https://www.eurochild.org/resource/growing-up-in-lockdown-europes-children-in-the-age-of-covid-19/>.

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/qanda_20_574.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/QANDA_20_948.

V rámci VFR na roky 2021 – 2027 je FEAD integrovaný do Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) s cieľom zlepšiť synergie medzi fondmi. S cieľom zvýšiť podporu v oblasti sociálneho začlenenia sa v nariadení o ESF+⁸ požaduje, aby sa aspoň 25 % zložky ESF+ podliehajúcej zdieľanému riadeniu pridelo na podporu sociálneho začlenenia (v porovnaní s 20 % stanovenými v ESF na roky 2014 – 2020), pričom ďalšie aspoň 3 % za každý členský štát by sa mali prideliť na riešenie materiálnej deprivácie, čo je v súčasnosti kľúčovým cieľom FEAD.

Na základe návrhu Komisie prijala Rada odporúčanie vytvoriť Európsku záruku pre deti⁹. Táto iniciatíva je konkrétnym výsledkom akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv a vykonáva sa ňou zásada 11 tohto piliera, v ktorej sa stanovuje, že každé dieťa má právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a na ochranu proti chudobe. Týmto odporúčaním sa členské štáty vyzývajú, aby deťom v núdzi (t. j. osobám do 18 rokov žijúcim v domácnostiach ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením) zaručili bezplatný a účinný prístup k viacerým kľúčovým službám vrátane aspoň jedného zdravého jedla každý školský deň, ako aj účinný prístup k zdravej výžive vo všeobecnosti. Odporúčaním sa členské štáty vyzývajú, aby:

- podporovali prístup k zdravému jedlu aj mimo školských dní, a to aj prostredníctvom vecnej alebo finančnej podpory,
- zabezpečili, aby normy v oblasti výživy v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach zohľadňovali osobitné stravovacie potreby,
- obmedzili reklamu a dostupnosť potravín s vysokým obsahom tuku, soli a cukru v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach a
- poskytovali deťom a rodinám primerané informácie o zdravej výžive pre deti.

3. KOORDINÁCIA FEAD NA ÚROVNI EÚ

Expertná skupina FEAD zostáva naďalej hlavným fórom, v rámci ktorého si riadiace orgány môžu vymieňať informácie týkajúce sa implementácie fondu. Expertná skupina sa stretla dvakrát v roku 2019 a štyrikrát v roku 2020, aby diskutovala o aspektoch implementácie programu FEAD, najmä o sprievodných opatreniach, darovaní potravín, auditoch, koordinácii s ostatnými fondmi EÚ, zjednodušenom vykazovaní nákladov a elektronických poukážkach. V roku 2020 bola súčasťou programu zasadnutí aj reakcia na krízu v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 vrátane relevantných zmien nariadenia o FEAD. V októbri a decembri 2020 sa expertná skupina FEAD stretla aj s technickou pracovnou skupinou ESF.

Pokiaľ ide o vzťahy so zainteresovanými stranami, Komisia usporiadala v období od roku 2016 do konca roku 2019 osemnásť stretnutí siete FEAD. Na každom stretnutí mali účastníci príležitosť prezentovať prípadové štúdie a informovať o problémoch a riešeniach týkajúcich sa konkrétnych aspektov implementácie FEAD, napríklad cielej podpory najodkázanejších osôb, ako sú deti, bezdomovci a starší ľudia. Stretnutie v roku 2019 bolo

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013.

⁹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti.

zamerané na monitorovanie a hodnotenie fondu s vyzdvihnutím značného úsilia riadiacich orgánov a partnerských organizácií. FEAD pokračoval v činnostiach v oblasti vytvárania sietí aj v rokoch 2020 a 2021 prostredníctvom prvej výročnej konferencie komunity FEAD (október 2020), ktorá predstavovala príležitosť vyhodnotiť výsledky FEAD a prediskutovať budúce výzvy. Vo februári 2021 sa konal tematický seminár, na ktorom sa diskutovalo o nových prijímateľoch opatrení financovaných z FEAD a nových postupoch vykonávaných počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19. V súlade s nariadením Komisia usporiadala v rokoch 2018 a 2019 aj stretnutia na úrovni EÚ vedené predstaviteľmi partnerských organizácií, ktoré boli zamerané na prechod do novej fázy budovania kapacít.

4. POKROK PRI IMPLEMENTÁCII OPERAČNÝCH PROGRAMOV¹⁰

4.1. Finančná implementácia

Finančná implementácia programov FEAD bola v roku 2019 v súlade s očakávaným vývojom. Celkové oprávnené verejné výdavky viazané v rámci programu FEAD, ktoré sa neustále zvyšovali, a to z 569,5 milióna EUR v roku 2016 na 633,3 milióna EUR v roku 2017 a 762,2 milióna EUR v roku 2018, v roku 2019 klesli na 608 miliónov EUR. Tento pokles je v súlade s významným podielom rozpočtu FEAD viazaným už v predchádzajúcich rokoch.

Na konci roku 2019 kumulatívne viazané finančné prostriedky (na obdobie 2014 – 2019) dosiahli takmer 3 340 miliónov EUR alebo 74 % celkových zdrojov programov (vrátane finančných prostriedkov EÚ a vnútroštátneho spolufinancovania). Platby prijímateľom sa v roku 2019 mierne znížili (478,5 milióna EUR) oproti roku 2018 (501,2 milióna EUR), no zostali výrazne vyššie v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi (412,8 milióna EUR v roku 2017 a 435,2 milióna EUR v roku 2016). Podrobné rozčlenenie finančných prostriedkov podľa jednotlivých ukazovateľov a členských štátov je uvedené v tabuľke I prílohy¹¹.

Žiadosti o platbu, ktoré predložili členské štáty Komisii v roku 2019, predstavovali 663,9 milióna EUR v oprávnených verejných výdavkoch. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi išlo o značný nárast (346,4 milióna EUR v roku 2018, 478,2 milióna EUR v roku 2017 a 353,4 milióna EUR v roku 2016) čiastočne spôsobený flexibilitou, ktorú mali členské štáty pri prekladaní svojich žiadostí o platbu. Žiadosti o platbu predložené Komisii za obdobie 2014 – 2019 dosiahli celkovo 1 888,3 milióna EUR.

Do 31. decembra 2019 Komisia vyplatila v priebežných platbách celkovo 1,5 miliardy EUR (2,0 miliardy EUR do konca roka 2020, čo predstavuje 52 % celkových pridelených rozpočtových prostriedkov na obdobie 2014 – 2020). Finančná implementácia FEAD vo všeobecnosti úspešne napreduje a zodpovedá pokroku programu v praxi (pozri nasledujúci oddiel). Navyše bola doteraz automaticky zrušená viazanosť iba veľmi malého počtu záväzkov¹².

¹⁰ Údaje znázorňujú situáciu za programové obdobie 2014 – 2020 implementované do 31. decembra 2019, ako boli vykázané k 21. októbru 2020 v rámci výročných správ o realizácii.

¹¹ Niekoľko členských štátov aktualizovalo niektoré hodnoty spoločných ukazovateľov vstupov FEAD za roky 2015, 2016, 2017 a 2018. Preto sa hodnoty uvedené v tomto oddiele môžu líšiť od hodnôt uverejnených v predchádzajúcich rokoch.

¹² Záväzky boli automaticky zrušené iba Spojenému kráľovstvu, ktoré sa rozhodlo, že nebude implementovať FEAD. Dňa 20. januára 2020 písomne informovalo Komisiu o svojom vystúpení z operačného programu potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci oprávneného na podporu z programu FEAD na obdobie od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020.

4.2. Implementácia v praxi

Dosah FEAD a profil konečných príjemcov

Podpora z FEAD pokračovala v roku 2019 v 26 členských štátoch, pričom stavala na pokroku dosiahnutom v predchádzajúcich rokoch¹³. Väčšina členských štátov (22 z 26) distribuovala potravinovú a/alebo základnú materiálnu pomoc a poskytovala sprievodné opatrenia (OP I – pozri tabuľku 1), pričom IT poskytlo údaje o základnej materiálnej pomoci do monitorovacieho systému po prvýkrát¹⁴. Štyri členské štáty pokračovali v programoch sociálneho začlenenia (OP II – pozri tabuľku 1).

Tabuľka 1. Typ pomoci poskytovanej v roku 2019

OP	Typ pomoci	Členský štát
OP I	Potraviny	BE, BG, EE, ES, FI, FR, MT, PL, PT, SI (10)
	Základná materiálna	AT (1)
	Obidve formy pomoci	CY, CZ, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, SK (11)
OP II	Sociálna inklúzia	DK, DE, NL, SE (4)

Zdroj: SFC2014

Odhaduje sa, že v roku 2019 využilo potravinovú pomoc z FEAD 12,2 milióna ľudí, materiálnu pomoc dostalo viac než 800 000 ľudí a podporu pri sociálnom začlenení okolo 30 000 ľudí. Podľa konzervatívneho odhadu využilo podporu z FEAD celkovo viac než 12,5 milióna ľudí¹⁵. Najvýraznejší nárast počtu konečných príjemcov zaznamenali FR (nárast o 450 132 osôb v porovnaní s rokom 2018), HR (nárast o 132 675 osôb), LV (nárast o 58 904 osôb), IE (nárast o 42 713 osôb) a FI (nárast o 34 229 osôb). Naopak, 17 členských štátov zaznamenalo znížený počet konečných príjemcov, a to najmä IT (o 594 297 menej než v roku 2018)¹⁶, EL (70 961)¹⁷, ako aj CZ, BG, PL a SK. Okrem toho RO aj naďalej čelí problémom súvisiacim s implementáciou (pozri ďalej).

¹³ RO neposkytlo v roku 2019 žiadnu podporu pre oneskorenia pri prepracovaní svojho operačného programu v nadväznosti na inštitucionálne zmeny spojené s problémami v oblasti verejného obstarávania.

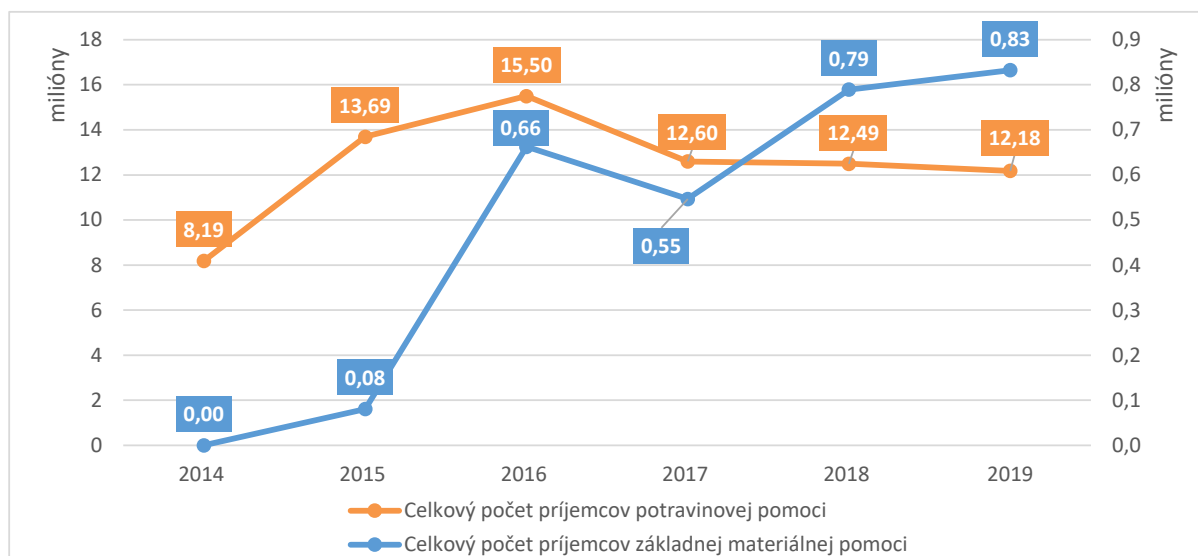
¹⁴ Taliansko začalo v roku 2018 s distribúciou základnej materiálnej pomoci podľa opatrenia 4, ale do monitorovacieho systému nevložilo žiadne údaje.

¹⁵ Pri operačných programoch, v rámci ktorých bola potravinová aj základná materiálna pomoc poskytnutá tým istým ľuďom, bolo zjavné prekrývanie s údajmi z ročnej správy o realizácii odpočítané na účely nahlásenia súhrnných údajov.

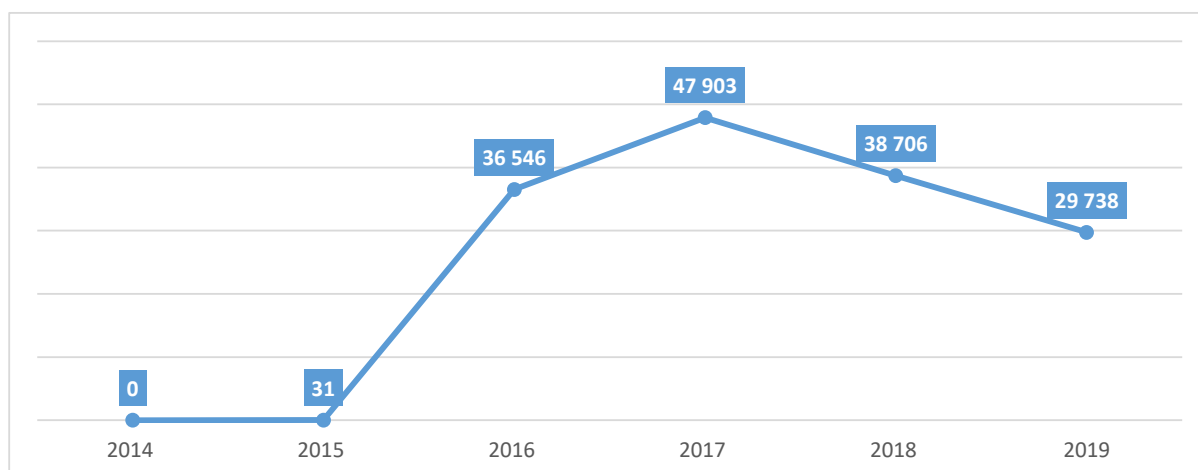
¹⁶ Ako uvádza Taliansko vo svojej ročnej správe o realizácii, pokles počtu konečných prijímateľov v tejto krajine možno pripísať vykonávaniu reformy týkajúcej sa garantovaného minimálneho príjmu („Reddito di Cittadinanza“), ako aj zvýšenej kvalite prenosu údajov vďaka rozvoju IKT.

¹⁷ Pri porovnávaní údajov s údajmi z predchádzajúceho roka treba postupovať obozretne vzhľadom na zmeny v systéme monitorovania FEAD, ako sa uvádza v ročnej správe o realizácii.

Obrázok 1. Počet príjemcov potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci (v miliónoch)

Obrázok 2. Celkový počet príjemcov podpory na účely sociálneho začlenenia

Zdroj: SFC2014

Celkový profil konečných príjemcov podpory z FEAD zostal vo všeobecnosti nezmenený. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch predstavovali necelú polovicu (49 %) celkového počtu príjemcov pomoci ženy. Deti dostali viac než 30 % dostupnej podpory, za nimi nasledovali migranti, ľudia s cudzím pôvodom alebo príslušníci menšín (10 %) a bezdomovci (7 %). V roku 2019 bolo 8 % konečných príjemcov podpory z FEAD vo veku 65 rokov alebo viac a o niečo menej než 5 % predstavovali osoby so zdravotným postihnutím. Tieto údaje sú odhadmi partnerských organizácií a malo by sa s nimi zaobchádzať opatrne.

Deti predstavovali okolo 30 % z celkového počtu osôb, ktoré v roku 2019 dostali potravinovú pomoc, základnú materiálnu pomoc alebo pomoc pri sociálnom začlenení. Tento podiel sa v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi mierne zvýšil. V niekoľkých členských štátoch dostali deti najväčší podiel potravinovej pomoci (ide najmä o CY, CZ, HR, HU a MT), ktorý sa pohyboval v rozmedzí od 42 % do 92 % z celkového počtu konečných príjemcov. Na CY, v IE, HU a AT tvorili deti vysoký podiel konečných príjemcov, aj pokiaľ ide o základnú materiálnu pomoc, pričom tento podiel sa pohyboval v rozmedzí od 86 % do 100 %. Programy v týchto krajinách sa vyznačujú osobitnou podporou detí.

Rámček 1. Vnútroštátne príklady poskytovania pomoci deťom

V roku 2019 väčšina členských štátov, ktoré sa zamerali na podporu detí, pokračovala vo vykonávaní činností začatých už v roku 2018.

Česko: CZ poskytuje v školách dotované jedlá znevýhodneným deťom. Kvalitné školské stravovanie pre deti v predškolskom a školskom veku sa považuje za užitočný nástroj na zlepšenie školskej dochádzky žiakov. Počet škôl, ktoré sa zapájajú do takýchto programov, postupne rastie. Pokiaľ ide o materiálnu pomoc, tovar distribuovaný v CZ zahŕňa päť druhov potravín na počiatočnú výživu dojčiat a následnej dojčenskej mliečnej výživy pre rôzne vekové skupiny a detské potraviny.

Cyprus: Deti tvoria najväčšiu časť konečných príjemcov potravinovej (92 %) aj materiálnej pomoci (100 %). Pre znevýhodnených školákov sa v školských jedálňach pripravuje jedlo zdarma. Pokiaľ ide o materiálnu pomoc, zraniteľným čerstvým rodičom sa poskytuje balíček výbavy pre bábätko, ktorý obsahuje základný spotrebný tovar na starostlivosť o dojčatá.

Chorvátsko: Školský program poskytuje pomoc deťom žijúcim v chudobe alebo deťom ohrozeným chudobou. Tieto deti dostávajú školské obedy, ako aj školské tašky a iné školské potreby.

Nemecko: DE sa zameriava na pomoc deťom migrantov z krajín EÚ v predškolskom veku (do 7 rokov), ktorým ponúka možnosti vzdelávania v ranom detstve. DE podporuje aj ich rodičov, ktorým ponúka rodičovskú podporu.

Maďarsko: Deti predstavujú veľkú časť konečných príjemcov. Deti z chudobných rodín dostávajú podporu vo forme potravinových balíčkov a základnej materiálnej pomoci. Potravinová pomoc pre chudobné tehotné ženy môže takisto pomôcť predísť tomu, aby boli ich novonarodené deti vystavené materiálnej deprivácii.

Írsko: Príjemcami pomoci z týchto programov sú aj deti z rodín, ktoré využívajú potravinové banky. Deťom pomáhajú aj balíky na základné vybavenie domácnosti (ktoré zahŕňajú balíky pre novorodencov) poskytované utečeneckým rodinám sťahujúcim sa do nových domovov. V roku 2019 navyše deti žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí žijú v štátnych ubytovniach, dostali sady školských potrieb.

Rakúsko: Podpora v podobe školských tašiek a iných školských potrieb je priamo zameraná na deti v školskom veku z rodín s minimálnym príjmom.

Grécko: Deťom je distribuovaná potravinová pomoc a zároveň dostávajú osobitnú materiálnu pomoc vrátane školských tašiek a písacích potrieb. Na deti sú zamerané osobitné sprievodné opatrenia, ako je osobitná psychosociálna podpora pre deti, služby posilnenia ich postavenia a sociálneho začlenenia, sociálne tutorstvo a kultúrne a tvorivé činnosti.

Lotyšsko: Deťom je venovaná osobitná pomoc. Jej súčasťou sú i) potravinové balíčky pre dojčatá a malé deti, ktoré sú rozdelené do troch typov balíčkov podľa veku: 7 – 12 mesiacov, 13 – 18 mesiacov a 19 – 24 mesiacov; ii) sady hygienických výrobkov pre dojčatá a malé deti vo veku 0 až 24 mesiacov – štyri typy sád: 0 – 6 mesiacov, 7 – 12 mesiacov, 13 – 18 mesiacov a 19 – 24 mesiacov; iii) individuálne učebné pomôcky pre deti vo veku 5 až 10 rokov a iv) individuálne učebné pomôcky pre deti vo veku 11 až 16 rokov. Aby sa predišlo diskriminácii, LV osobitne dbá o to, aby školské pomôcky (napr. školské tašky) neobsahovali žiadne farby, tvary a kresby, ktoré by mohli podporovať stereotypné vnímanie dievčat a chlapcov.

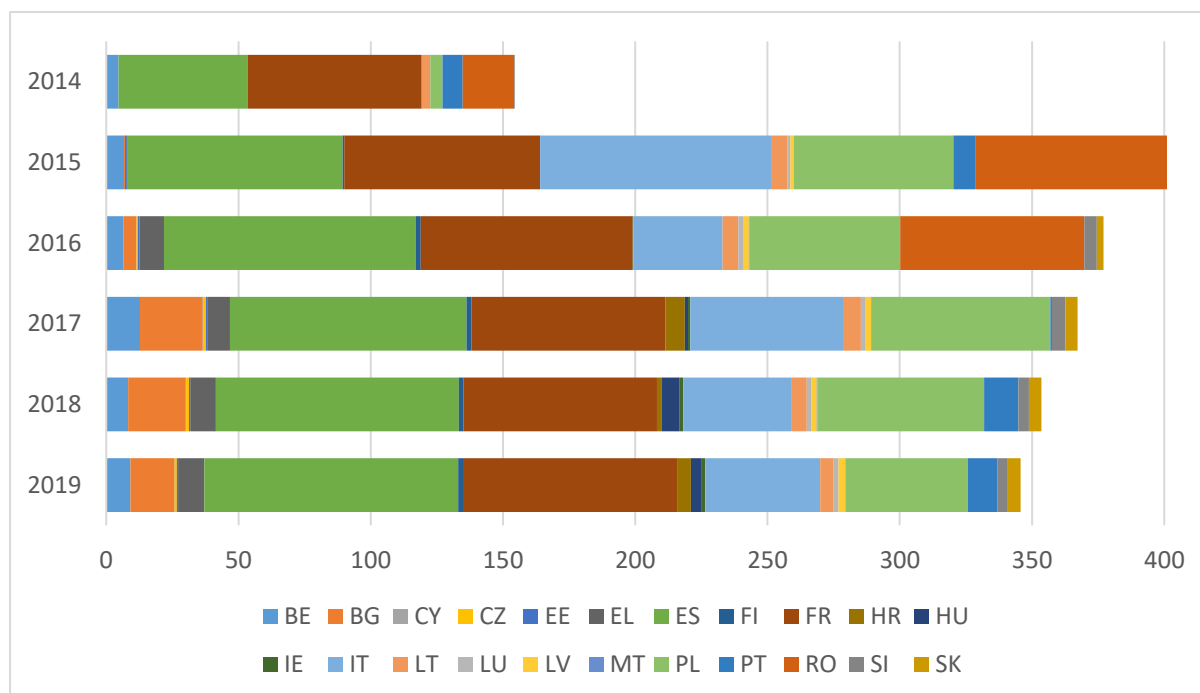
Približne 10 % konečných príjemcov tvorili migranti, ľudia s cudzím pôvodom alebo príslušníci menšín. Tento podiel však môže byť podhodnotený, keďže informácie týkajúce sa migrantov, ktorí sú príjemcami podpory, sa z dôvodu ochrany údajov nie vždy oznamujú (EL, FR a SK). Migranti sú vo všeobecnosti najväčšou skupinou, po ktorej nasledujú utečenci a žiadatelia o azyl.

Odhaduje sa, že 7 % konečných príjemcov prostriedkov z FEAD tvorili bezdomovci, pričom ich podiel bol v rokoch 2018 a 2019 stabilný. Počet bezdomovcov je však zvlášť ťažké odhadnúť, pretože nie sú evidovaní a často sa zdráhajú poskytnúť akékoľvek osobné údaje. V CZ, FR a IE predstavovali bezdomovci viac než 13 % konečných príjemcov potravinovej pomoci. V IT podiel bezdomovcov, ktorí dostávajú potravinovú pomoc, v porovnaní s rokmi 2018 a 2017 naďalej klesal.

OP I – Potravinová pomoc

V roku 2019 zostal prísun potravinovej pomoci v porovnaní s predchádzajúcim rokom viac-menej stabilný, hoci od roku 2016 možno pozorovať mierne klesajúci trend. Približne polovica z 21 členských štátov, ktoré implementujú program OP I, buď zvýšila množstvo dodávaných potravín, alebo ho udržala na rovnakej úrovni. Celkovo bolo množstvo potravín dodaných v roku 2019 o niečo menšie ako v roku 2018, pričom nárast, ktorý zaznamenali najmä v ES, FR a IT, kompenzoval pokles v PL a BG¹⁸.

Obrázok 3. Potravinová pomoc poskytnutá jednotlivými členskými štátmi v období 2014 – 2019 (v tisícoch ton)

Zdroj: SFC2014

Viac ako polovicu (55 %) potravinovej pomoci predstavovali mliečne výrobky a múka, chlieb, zemiaky a iné škrobové výrobky. Podiel mliečnych výrobkov bol mimoriadne

¹⁸ Vzhľadom na rozsah svojich programov poskytlo v roku 2019 päť členských štátov (ES, FR, PL, IT a BG) 82 % celkového množstva dodaných potravín, a preto akékoľvek zmeny v ich dodávaní výrazne ovplyvňujú súhrnný trend. Odhadované množstvo distribuovaných potravín na konečného príjemcu v týchto štátoch však zodpovedá množstvu v ostatných členských štátoch.

vysoký vo FR a v ES. Vo FI, v LV, SK a IT bol vysoký podiel múky, chleba, zemiakov a iných škrobových výrobkov (50 % a viac). Množstvo distribuovaného ovocia a zeleniny (spoločný ukazovateľ výstupu č. 4 – pozri prílohu) a mäsa, vajec, rýb a morských plodov (spoločný ukazovateľ výstupu č. 5 – pozri prílohu) v rokoch 2017 – 2019 naďalej rástlo, pričom v roku 2019 bol ich podiel 17,5 %, resp. 8,5 %. Množstvo tukov a olejov sa v jednotlivých členských štátoch líši a v priemere predstavuje 5 %. Podiel predpripravených potravín¹⁹ je pomerne vysoký v IE (25 %), inak je však primerane nízky a v rámci EÚ klesol na približne 9 %, a to najmä vďaka výraznému poklesu v HU (z približne 36 % v roku 2018 na asi 18 % v roku 2019). Náklady na distribuované potraviny na osobu sa značne líšia medzi členskými štátmi aj jednotlivými rokmi. Je to spôsobené predovšetkým množstvom a druhom distribuovaných výrobkov (napr. vysoký podiel čerstvých výrobkov), ako aj mierou podpory.

Všetkých 21 členských štátov, ktoré distribuujú potraviny (okrem CY), ich poskytovalo vo forme štandardizovaných potravinových balíčkov. Štrnásť členských štátov poskytovalo aj hotové jedlá: BE, BG, CY, CZ, EL, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LV, PL a SK. Niektoré z nich poskytovali hotové jedlá školákovi (CY, CZ, EL a HR) alebo bezdomovcom (HU, IE, IT, LV, PL a SK). Potravinové banky v EE naďalej úzko spolupracujú s miestnymi orgánmi a obcami, aby sa čo najviac priblížili k domovom ľuďom. Vďaka dobrej komunikácii medzi partnermi bolo podobne ako v roku 2018 aj počas cieľového obdobia odovzdaných 95 % všetkých balíčkov potravinovej pomoci. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch boli dodávky potravín realizované partnerskými organizáciami v BG, na CY, v HU a ES plne financované z FEAD, pričom v roku 2019 to tak bolo aj v EL.

OPI – Základná materiálna pomoc

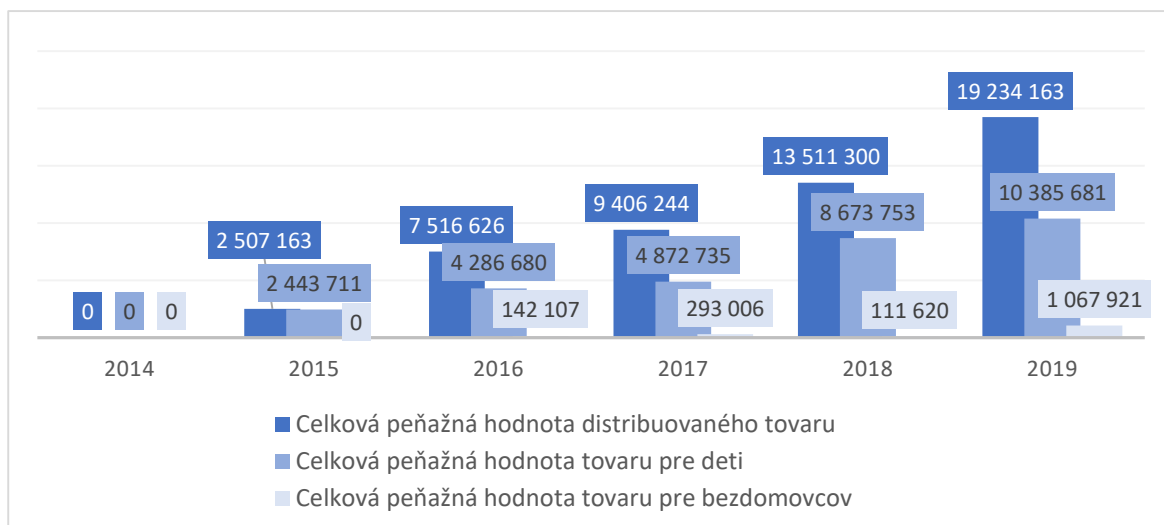
Množstvo základnej materiálnej pomoci sa výrazne zvýšilo. Členské štáty v roku 2019 poskytli základnú materiálnu pomoc v hodnote 19,2 milióna EUR, čo je o 42 % viac ako v roku 2018, v ktorom už došlo k nárastu o 44 % v porovnaní s rokom 2017. Na rozdiel od roku 2018 však tento nárast nebol primárne spôsobený tým, že základnú materiálnu pomoc začali poskytovať ďalšie členské štáty²⁰, ale skôr rozšíreným stúpajúcim trendom poskytovania materiálnej pomoci. Nárast bol zaznamenaný najmä v AT, EL, HR a LV. Sedem členských štátov pokračovalo v distribúcii základnej materiálnej pomoci podobne ako v minulom roku (CY, CZ, HU, IE, LT, LU a SK). IT začalo vykazovať pokrok v oblasti základnej materiálnej pomoci po tom, ako v roku 2018 začalo operácie, v rámci ktorých poskytuje základný tovar bezdomovcom. Väčšina tovaru bola distribuovaná v štyroch členských štátoch: AT, EL, HR a HU (pozri obrázok 4). Opatrenia na podporu bývania pre bezdomovcov sa vykonávali najmä v IT, pomoc im však bola poskytnutá aj v CZ, EL, HR a SK, a to formou distribúcie výrobkov osobnej starostlivosti a ďalších potrieb. V CZ, HR a IT dostali aj kuchynské vybavenie (osoby, ktorým bolo poskytnuté bývanie alebo žili v dočasnom ubytovaní) a oblečenie, pričom v CZ, EL, HR a IT dostali spacie vaky/prikrývky.

Školské pomôcky a výrobky osobnej starostlivosti pre rodiny s deťmi naďalej predstavovali hlavné položky základnej materiálnej pomoci distribuované prostredníctvom FEAD. Medzi výrobky dodávané rodinám s deťmi patrili v roku 2019 písacie potreby a školské pomôcky (AT, EL, HR, HU, IE a LV), školské tašky (AT, EL, HR a LV), balíčky potrieb pre dojčatá (CY, EL, HR, HU a IE), športové vybavenie (EL a HR) a oblečenie (EL, HR a IT). V EL, HU, LU, LV a SK sa distribuovali aj výrobky ako pracie prostriedky, krémy a mydlá pre dojčatá a batolátá, vlhčené utierky a plienky.

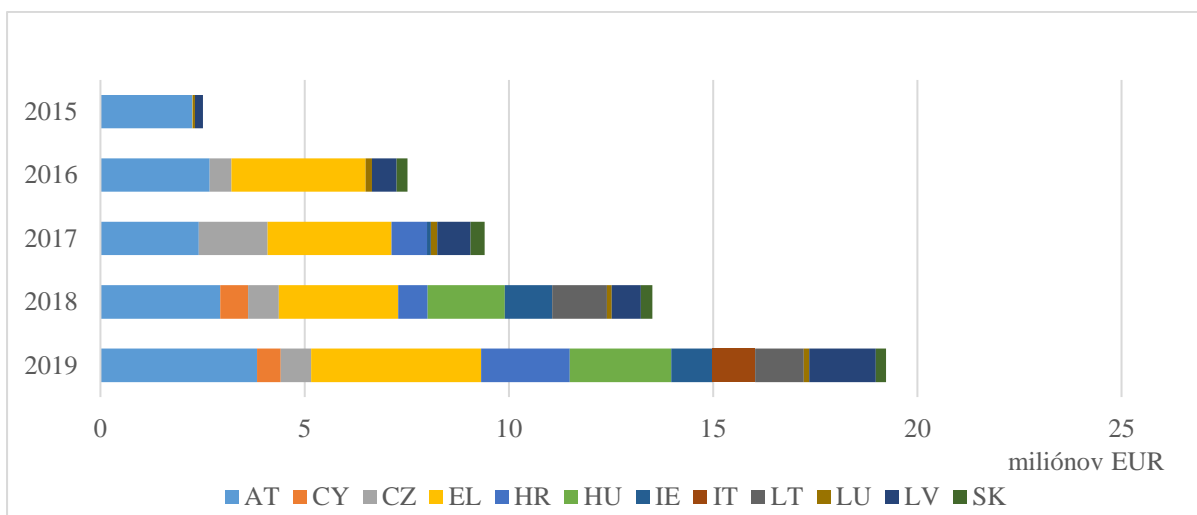
¹⁹ Predpripravené potraviny zahŕňajú sušené hotové výrobky, trvanlivé potraviny, pripravené zmesi a chuťovky.

²⁰ Taliansko začalo poskytovať základnú materiálnu pomoc v roku 2018 a s jej meraním začalo v roku 2019. Táto pomoc však tvorí len zhruba 15 % z celkového nárastu materiálnej pomoci.

Obrázok 4. Celková peňažná hodnota tovaru v období 2014 – 2019 podľa druhu

Obrázok 5. Celková peňažná hodnota tovaru v období 2014 – 2019 podľa členského štátu

Zdroj: SFC2014

OP I – Sprievodné opatrenia

V súlade s nariadením o FEAD všetky členské štáty, ktoré v roku 2019 implementovali programy OP I, zaviedli aj sprievodné opatrenia. Väčšina členských štátov naďalej poskytovala mnohé sprievodné opatrenia, napríklad:

- AT do každého balíka poskytovaného pri nástupe do školy vložilo brožúru zameranú na viacero tém vrátane informácií o ďalších službách, ako je finančné vzdelávanie, potravinová pomoc a distribúcia oblečenia, ako aj praktických tipov pre deti týkajúcich sa školy,
- EE distribuovalo nové vydanie časopisu s názvom Help (Pomoc), ktorý obsahoval zoznam užitočných organizácií a recepty na prípravu jedál z potravín v balíčkoch, a
- PL ešte viac rozšírilo svoju ponuku sprievodných opatrení vrátane činností ako fyzioterapia a cvičenie pre ľudí s obezitou, aby im pomohlo predísť problémom s chrbticou.

Ďalšie opatrenia zahŕňali:

- rozsiahly projekt na účely sociálno-profesionálneho začlenenia na základe rôznych kontaktných miest pre občanov (Magasins Citoyens)²¹, ktoré sa nachádzajú v centre mesta La Louvière a ponúkajú sa v nich rôzne služby (napr. obchod s oblečením z druhej ruky a podpora uchádzačov o zamestnanie) a ktoré boli zriadené verejnými centrami sociálnej činnosti (CPAS) (BE),
- pedagogicko-psychologickú službu, ktorá pomáha s integráciou a podporou detí so zmyslovým alebo mentálnym postihnutím alebo s vážnymi poruchami učenia prostredníctvom programov, ako sú „programy gramotnosti na stredných školách“ (CY), a
- sociálne partnerstvo na pomoc starším ľuďom s názvom „Solidarita v regióne Drama²²“ (EL).

Väčšina členských štátov realizovala kombináciu sprievodných opatrení, pričom len niekoľko z nich sa rozhodlo zamerať sa iba na jednu alebo dve činnosti. Sprievodné opatrenia implementované v roku 2019 (pozri obrázok 6) zahŕňali:

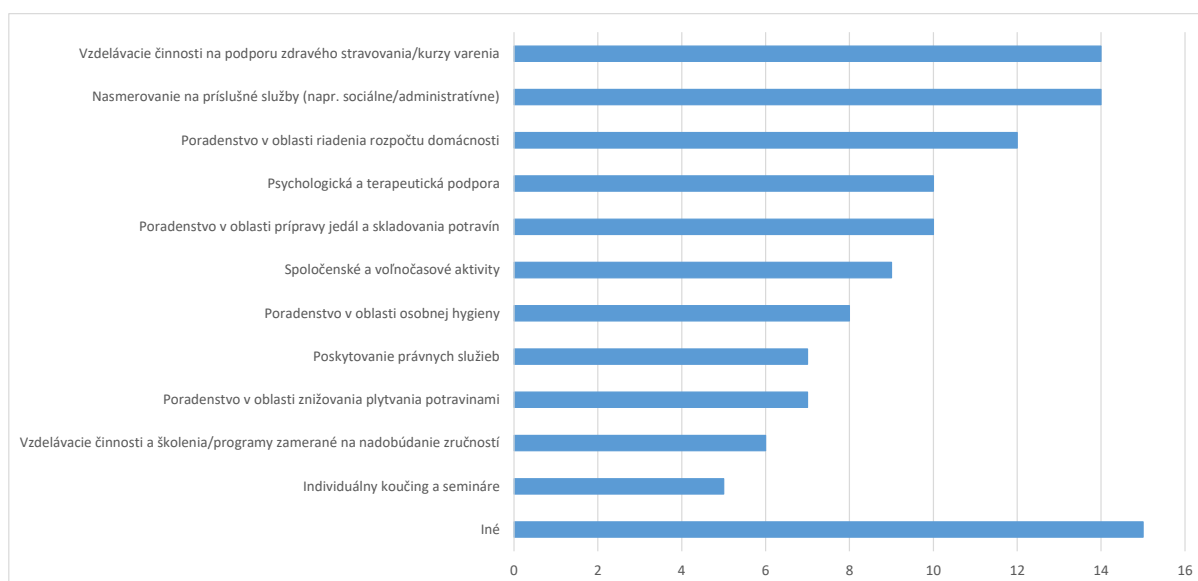
- poradenstvo v oblasti prípravy jedál a skladovania potravín (BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LT, LV, PL, PT a SK),
- vzdelávacie činnosti na podporu zdravého stravovania, napr. kurzy varenia (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LU, LV, PL a SK),
- poradenstvo v oblasti znižovania plytvania potravinami (BE, BG, HR, LU, LV, PL a PT),
- poradenstvo v oblasti osobnej hygieny (BE, BG, CZ, HR, HU, LV, PL a SK),
- odporúčenie na príslušné služby (napr. na sociálne/administratívne služby) (AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV a SK),
- individuálne školenia a semináre (CZ, EL, HR, MT a SI),
- psychologickú a terapeutickú podporu (CY, CZ, EL, FR, HR, HU, IT, LT, PL, SI a SK),
- poradenstvo v oblasti riadenia rozpočtu domácnosti (BE, BG, CZ, EE, EL, FR, HR, IE, IT, LT, LV, PL, PT a SK),
- spoločenské a voľnočasové aktivity (CZ, EE, FI, FR, EL, HR, LV, MT a SI),
- vzdelávacie činnosti a školenia/programy zamerané na nadobúdanie zručností (FR, EL, HR, MT, PL a SI),
- poskytovanie právnych služieb (CZ, FR, HR, IE, IT, LT a PL),
- ďalšie sprievodné činnosti (AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, EL, IT, LU, MT, PL a SI) vrátane služieb osobnej podpory, starostlivosti o dospelých, sociálnej prepravy, podpory prístupu k právam a školskej podpory.

---

²¹ <https://www.cpas.lalouviere.be/les-magasins-citoyens>.

²² Mesto a samospráva v severovýchodnom Grécku.

Obrázok 6. *Druhy sprievodných opatrení implementovaných v roku 2019 (n = 22)*

OP II – Sociálne začlenenie

Členské štáty zapojené do OP II (DE, DK, NL a SE)²³ rovnako ako v predchádzajúcich rokoch implementovali akcie zamerané na sociálne začlenenie.

V DE mala hlavná činnosť osloviť novoprichádzajúcich dospelých a bezdomovcov a zlepšiť ich prístup k poradenským a podporným opatreniam. DE už v tejto oblasti prekonalo viacero vytýčených cieľov. Takmer 90 % novoprichádzajúcich dospelých a bezdomovcov dokázalo v nadväznosti na účasť na aktivitách v oblasti sociálneho začlenenia v roku 2019 aj naďalej využívať sociálne služby (pričom cieľová úroveň bola 70 %²⁴), čo je v súlade s úlohou FEAD ako odrazového mostíka na dosiahnutiu väčšieho sociálneho začlenenia. Celkový počet bezdomovcov a ľudí ohrozených bezdomovectvom, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo do konca roku 2019, dosiahol 26 830, čo je už 25 % nad rámec špecifického cieľa programu. Značný pokrok bol zaznamenaný, aj pokiaľ ide o pomoc novoprichádzajúcim deťom v predškolskom veku (16 674) a ich rodičom (19 113)²⁵. Cieľ pomôcť 19 700 deťom a rodičom do konca roku 2020, ktorý bol stanovený v rámci OP, by mal byť preto dosiahnuteľný.

DK zlepšilo podmienky bezdomovcov (vrátane bezdomovcov z iných krajín EÚ s povolením na pobyt v DK) tým, že im poskytlo prístup do útulkov a k sociálnym pracovníkom. Prostredníctvom činností v teréne bolo týmto ľuďom poskytnuté dočasné ubytovanie a skladovacie priestory a bolo im umožnené zapojiť sa do spoločenských činností a programov, ktoré im majú pomôcť zvýšiť ich zamestnateľnosť. V období 2014 – 2019 využilo pomoc v rámci týchto činností celkovo 2 169 osôb, čím sa o 55 % presiahol cieľ 1 400 osôb stanovený na programové obdobie 2014 – 2020.

V NL pokračoval v roku 2019 projekt „Staršie osoby v susedstve“, do ktorého sa zapojilo 581 účastníkov. Bolo ich tak menej ako v rokoch 2018 a 2017. Cieľom projektu je

²³ To znamená členské štáty, ktoré implementujú „operačný program sociálneho začlenenia najodkázanejších osôb“ (uvádzaný aj ako „OP II“), ktorý podporuje činnosti mimo aktívnych opatrení trhu práce a pozostáva z nefinančnej, nemateriálnej pomoci zameranej na sociálne začlenenie najodkázanejších osôb.

²⁴ Tento cieľ bol stanovený v rámci operačného programu a vzťahuje sa na celé trvanie programu.

²⁵ Medzi 2./3. a 6./7. rokom, aj keď táto veková kategória sa môže líšiť podľa situácie konkrétneho členského štátu a prístupu k predškolskému veku.

zmierniť sociálne vylúčenie znevýhodnených starších ľudí. Všetky zapojené osoby boli vo veku nad 65 rokov. Celkový počet účastníkov v období 2014–2019 bol 2 855, čo predstavuje 57 % celkového cieľového počtu (5 000). Hoci pri súčasnom tempe je cieľ stanovený na rok 2020 stále pomerne vzdialený, dôležitým výsledkom bolo, že po roku účasti zostalo v programe naďalej zapojených približne 81 % starších ľudí, ktorí boli príjemcami pomoci, pričom 45 % uviedlo, že sa im podarilo rozšíriť svoje spoločenské kontakty, a 63 % si zlepšilo digitálne a finančné zručnosti. V roku 2019 bola približne tretina účastníkov migrantského pôvodu. Na účely prekonania jazykovej bariéry boli prijatí zamestnanci so špecifickými jazykovými zručnosťami.

Programy sociálneho začlenenia v SE zahŕňajú dva typy podpory: podporu zdravia a poskytnutie základných informácií o švédskej spoločnosti, pričom tieto programy sú zamerané na odkázané osoby prichádzajúce z iných krajín EÚ alebo z krajín EHP. Hlavnými cieľovými skupinami sú bezdomovci (alebo ľudia ohrození bezdomovectvom), migranti, ľudia s cudzím pôvodom, príslušníci menšín a ženy. Doteraz sa na programe zúčastnilo 2 674 osôb, z toho 658 v roku 2019. Zvýšil sa podiel osôb, ktoré sa zúčastnili na OP a uviedli, že sa im podarilo zlepšiť podmienky týkajúce sa zdravia a osobnej starostlivosti, a to z 38 % v roku 2016 na 70 % v roku 2019. Percentuálny podiel osôb, ktoré uviedli, že im bola poskytnutá podpora alebo pomoc, sa neustále zvyšuje – zo 43 % v roku 2016 na 93 % v roku 2019. Cieľová úroveň 40 % stanovená pre oba relevantné ukazovatele bola výrazne prekročená.

Prekážky pri implementácii

Prekážky pri implementácii nahlásilo 17 členských štátov. Väčšina z nich hlásila problémy súvisiace s načasovaním a oneskoreniami pri poskytovaní pomoci (BE, BG, CZ, DK, FR, EL, PL, PT a RO). Niektoré oneskorenia priamo vyplývali z problémov s verejným obstarávaním, ktoré sa vyskytli v predchádzajúcom roku (pozri napr. prípad RO ďalej v texte). Ďalšie problémy sa týkali:

- logistiky, napr. nedodržovania zásad racionálneho riadenia zásob – podľa princípu FIFO (BE, EE, HR, LV, PL and PT),
- konečných príjemcov, napr. nedostatočnej informovanosti, problémov s ich oslovením (HR, NL, PL, SE a SK),
- monitorovania a hodnotenia (IT, MT, RO a SE), napr. ťažkostí pri zbere údajov od konečných príjemcov, a nového budovaného systému monitorovania (v IT),
- nedostatočnej kapacity partnerských organizácií (DK, HU, IT a PL) a
- právnych ťažkostí, najmä v súvislosti s verejným obstarávaním pomoci (BG, NL, PT a RO).

„Nedostatočné kapacity riadiacich orgánov“ hlásilo ako prekážku pri implementácii iba DK. RO v roku 2019 stále nedokázalo vyriešiť problémy s implementáciou a meškajúce verejné obstarávania spôsobené viacerými sťažnosťami, ktoré podali vyradení uchádzači. Okrem toho ministerstvo školstva v RO nepredložilo žiadnu žiadosť týkajúcu sa financovania školských pomôcok. V dôsledku toho sa už tretí rok po sebe nepodarilo zrealizovať distribúciu potravinovej alebo materiálnej pomoci. Ministerstvo európskych fondov – riadiaci orgán FEAD v Rumunsku – sa snaží pomôcť vyriešiť tento problém v rámci ďalšieho vykazovaného obdobia.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch flexibilita FEAD a intenzívna spolupráca medzi riadiacimi orgánmi a partnerskými organizáciami pomohli krajinám prekonať

mnohé z týchto prekážok. V niektorých členských štátoch (napr. IT, IE a FR) riadiaci orgán organizoval pravidelné stretnutia s partnerskými organizáciami a príslušnými zainteresovanými stranami, aby prediskutovali a podporili implementáciu programu.

Všeobecné zásady

V článku 5 nariadenia o FEAD sú identifikované zásady, ktoré by sa mali v rámci navrhovania a implementácie fondu uplatňovať vo všetkých oblastiach. Vzťahujú sa na doplnkovosť financovania, rodovú rovnosť, nediskrimináciu, zabraňovanie plytvaniu potravinami, vyváženú stravu, verejné zdravie a aspekty týkajúce sa životného prostredia a klímy. Členské štáty by mali dodržiavať tieto zásady a informovať o nich vo svojich ročných správach o realizácii.

Členské štáty by mali podávať hlásenia o tom, ako tieto všeobecné zásady zohľadňujú.

Zásadu doplnkovosti plnia formou koordinácie s ostatnými nástrojmi financovania, aby sa predišlo dvojitému financovaniu a zvýšil sa rozsah pomoci. Estónsky štatistický úrad²⁶ v EE zostavuje a prezentuje prehľady toho, ako sa prekrývajú účastníci opatrení ESF a príjemcovia potravinovej pomoci prostredníctvom programu FEAD. MT zostavuje podrobný zoznam projektov financovaných z ESF, ktoré dopĺňajú program FEAD. MT zároveň preveruje žiadosti prijaté prostredníctvom Fondu pre azyl, migráciu a integráciu s cieľom zabrániť dvojitému financovaniu a zabezpečiť doplnkovosť medzi týmto nástrojom a programom FEAD. V PT dohliada na program FEAD a OP týkajúce sa sociálneho začlenenia a pracovných príležitostí v rámci ESF ten istý orgán, keďže sa tieto dva fondy vzájomne dopĺňajú. Na SK sa činnosti v rámci FEAD využívajú na identifikáciu potrieb konečných príjemcov, ktoré sa následne plnia pomocou dlhodobějších riešení prostredníctvom iných fondov, konkrétne prostredníctvom opatrení na sociálne začlenenie financovaných z ESF. V IT sa opatrenia na podporu bezdomovcov vykonávajú pomocou integrovaného prístupu spoločne s ESF, pričom cieľom je okrem materiálnej pomoci poskytnúť aj dlhodobějšíu pomoc v oblasti sociálneho začlenenia.

Všetky členské štáty uvádzajú súlad so zásadami rodovej rovnosti a antidiskriminačnými politikami. Väčšina členských štátov vymedzila objektívne kritériá oprávnenosti (t. j. sociálno-ekonomické postavenie jednotlivca) na účely identifikácie cieľovej skupiny a konečných príjemcov, aby sa tak predišlo diskriminácii na akejkoľvek úrovni distribúcie pomoci. Niektoré účinné postupy z roku 2018 sa naďalej používali aj v roku 2019. DE distribuuje prehľady o rodovej rovnosti, ktoré partnerské organizácie využívajú ako usmernenia na implementáciu opatrení financovaných z FEAD a zabezpečenie rodovej rovnosti. NL spolupracuje so združením, ktoré zastupuje staršie osoby s prísťahovaleckým pôvodom, s cieľom zabezpečiť zachovanie inkluzívnosti svojho prístupu. PL poskytuje potraviny a sprievodné opatrenia s cieľom naplniť potreby rôznych skupín, t. j. starších ľudí, tehotných žien, bezdomovcov alebo osôb so zdravotným postihnutím. Hoci sa SE zameriava na mužov aj ženy, hlavnú pozornosť venuje najmä zdraviu žien. SK zabezpečuje, aby boli medzi zamestnancami partnerských organizácií zastúpené ženy aj muži.

Veľa členských štátov uviedlo, že distribuuje rozmanité a nutrične vyvážené potraviny. Vo väčšine prípadov pomáhali s prípravou potravinových balíčkov odborníci na výživu alebo príslušné ministerstvá (napr. ministerstvo zdravotníctva v BG, ministerstvo práce, rodiny, sociálnych vecí a rovnosti príležitostí v SI). IT pri výbere výrobkov zohľadňuje potrebu primeraného príjmu bielkovín a sacharidov typických pre stredomorskú stravu. V PT je

²⁶ Estónsky štatistický úrad je vládna agentúra, ktorá zodpovedá za vypracúvanie oficiálnych štatistík.

cieľom potravinových balíčkov zabezpečiť, aby naplnili 50 % energetických a nutričných potrieb konečných príjemcov, pričom zahŕňajú dennú dávku každej zo siedmich skupín potravín uvedených v *potravinovom koliesku*²⁷.

Všetky členské štáty zabezpečujú, aby distribuované potraviny spĺňali vnútroštátne normy bezpečnosti a ochrany zdravia. Okrem toho sa často kontroluje kvalita potravín. Mnohé členské štáty ďalej podporujú zdravie konečných príjemcov pomocou sprievodných opatrení podporujúcich zdravý životný štýl.

Potravinové balíčky obsahujú výrobky s dlhšou trvanlivosťou, aby sa obmedzilo plytvanie potravinami. Zohľadňuje sa aj uskladňovacia kapacita skladových priestorov. CY napríklad plánuje distribuovať raňajky na základe odhadovaného počtu ich príjemcov, aby sa predišlo plytvaniu potravinami. Ďalším spôsobom riešenia problému plytvania potravinami je zber a distribúcia potravinových prebytkov.

Väčšina členských štátov vo svojich výročných správach o realizácii uvádza, že vykonávali akcie šetrné k životnému prostrediu. Vo FR sa napríklad od uchádzačov požadujú informácie o emisiách CO₂. HU má za cieľ znížiť emisie pri preprave potravín tak, že balí teplé jedlá do plastových nádob, ktoré udržiavajú teplo, a použité nádoby zbiera. V LU môžu partnerské organizácie získať označenie kvality SuperDrecksKëscht fir Betriber, ktorým sa dosvedčuje záväzok danej organizácie v oblasti životného prostredia. Ako už bolo uvedené v správe za rok 2018, CZ využíva výrobky šetrné k životnému prostrediu a nabáda k využívaniu recyklovaných materiálov (napr. 100 % recyklovaného toaletného papiera).

Hodnotenia

Počas roka 2019 prebehli aspoň v siedmich členských štátoch (BE, BG, CZ, DE, FR, PL²⁸ a PT) hodnotenia činností FEAD. Väčšina z nich bola zameraná na posudzovanie pokroku, ktorý sa dosiahol v rámci programov FEAD vďaka týmto činnostiam, pričom vo väčšine prípadov bolo hodnotenie pozitívne. BG vykonalo v roku 2019 dve hodnotenia, pri ktorých sa zdôraznilo, že teplé jedlá a základný tovar sa distribuujú najzraniteľnejším skupinám. V dôsledku nárastu financovania distribúcie teplých jedál sa ďalej zvýšil počet konečných príjemcov (pozri rámček 2 ďalej v texte)²⁹. Podobne ako v posledných rokoch získavalo AT spätnú väzbu k poskytnutej pomoci prostredníctvom dotazníkov, pričom 99 % respondentov bolo veľmi spokojných alebo spokojných s balíkom poskytovaným pri nástupe do školy, ako aj všeobecne s opatreniami vykonávanými prostredníctvom OP FEAD.

Z niektorých hodnotení vyplývajú užitočné odporúčania pre programové obdobie 2021 – 2027. Z hodnotenia vykonaného v BE vyplýva okrem iného odporúčanie štandardizovať postupy na identifikáciu najviac znevýhodnených osôb, lepšie koordinovať objednávky a doručovanie a zabezpečiť väčšiu transparentnosť a zjednodušenie. FR pripravilo prostredníctvom generálneho inšpektorátu pre sociálne veci správu o boji proti potravinovej neistote³⁰. V tejto správe sa poukazuje na výzvy spojené s implementáciou FEAD, najmä s ohľadom na distribučný systém a podporu dobrovoľných pracovníkov a organizácií. V správe sa zároveň naplánovali konzultácie medzi zainteresovanými stranami o novom

²⁷ Potravinové koliesko je súbor výživových usmernení na základe konkrétnych potravín. Viac informácií nájdete na adrese <http://www.fao.org/nutrition/education/food-dietary-guidelines/regions/countries/Portugal/en>.

²⁸ <https://www.gov.pl/attachment/4c5afb14-e765-4181-ae72-bf19c437b29e>; <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-i-komunikacja>.

²⁹ <https://asp.government.bg/bg/deynosti/operativna-programa-za-hrani/operativna-programa-za-hrani-2014-2020/dobri-praktiki-i-spodelyane-na-opit>.

³⁰ <https://www.igas.gouv.fr/IMG/pdf/2019-069R-P.pdf>.

programovom období, ktoré boli odložené v dôsledku krízy spôsobenej pandémiou COVID-19.

Rámček 2. Hodnotiace činnosti v DE a BG

DE vykonalo hodnotenie programu FEAD, v ktorom sa zameralo na všetky aspekty jeho implementácie. Z údajov z monitorovania vyplýva, že všetky ciele boli prekročené, a zistenia vyplývajúce z hodnotenia vyzerajú takisto sľubne. Hodnotenie ukazuje, že akcie FEAD jednoznačne umožňujú znevýhodneným skupinám pravidelný prístup k službám. Vďaka intenzívnej terénnej práci získavajú osoby, ktoré by inak boli vylúčené, prístup k existujúcim službám. Z údajov vyplýva, že komunikácia medzi ľuďmi hľadajúcimi pomoc alebo poradenstvo a organizáciami, ktoré tieto služby poskytujú, sa zlepšuje, a takisto rastie aj počet ľudí s prístupom k týmto službám. Toto hodnotenie bolo doplnené prípadovými štúdiami projektov. V rámci tohto hodnotenia sa uskutočnili rozhovory s rôznymi zainteresovanými stranami o pokroku a výsledkoch. Podrobnejšie informácie o hodnotení budú sprístupnené v roku 2020³¹.

Z externého hodnotenia programu FEAD v BG vyplynuli tieto závery: i) distribúciou potravinových balíčkov osobám vystaveným vysokému riziku chudoby sa rozširuje rozsah programov sociálnej podpory v krajine; ii) neexistuje žiadny dôkaz o existencii zbytočnej administratívnej záťaže; iii) nie je k dispozícii dostatok finančných prostriedkov na pokrytie nákladov na administratívu, prepravu a skladovanie; iv) identifikácia cieľových skupín, poskytovaná podpora aj sprievodné opatrenia sú všetky relevantné; v) program FEAD je koherentný a dopĺňa ďalšie vnútroštátne programy financovania, napr. fond sociálnej ochrany a ďalšie politiky so sociálnym prínosom v krajine, a vi) program FEAD zvyšuje hodnotu aktuálneho vnútroštátneho programu na podporu verejných jedální.

5. ZÁVERY

Celkový obraz vyplývajúci z analýzy údajov z monitorovania a výročných správ o realizáciách za rok 2019 je vo všeobecnosti podobný výsledkom nahláseným za rok 2018.

Finančné záväzky vyplývajúce z programu FEAD v roku 2019 predstavovali 608 miliónov EUR, čo je tesne pod priemerom za obdobie 2016 – 2018. Kumulatívne viazané výdavky na obdobie 2014 – 2019 dosiahli takmer 3 340 miliónov EUR, čo predstavuje 74 % celkových zdrojov programov (spolufinancovanie z prostriedkov EÚ a vnútroštátnych zdrojov). Platby prijímateľom sa v roku 2019 mierne znížili. Naopak, žiadosti o platbu predložené členskými štátmi sa podstatne zvýšili, pričom priebežné platby Komisie k 31. decembru 2019 prekročili 38 % celkových pridelených rozpočtových prostriedkov na obdobie 2014 – 2020 (ku koncu roka 2018 to bolo 25 %). Zdá sa tak, že finančná implementácia programu FEAD vo všeobecnosti úspešne napreduje.

Väčšina členských štátov upevnila svoje doterajšie výsledky poskytovania pomoci a pri dosahovaní svojich cieľov dosiahla významný pokrok. V roku 2019 úspešne poskytlo pomoc z FEAD 26 členských štátov. Potravinová pomoc sa oproti predošlému roku mierne znížila, zatiaľ čo poskytovanie základnej materiálnej pomoci sa naďalej zvyšovalo – v roku 2019 bolo distribuovanej o 42 % viac pomoci ako v roku 2018. IT poskytovalo v roku 2019

³¹ Záverečnú správu (týkajúcu sa monitorovania a hodnotenia) možno stiahnuť tu: https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Internationales/ehap-abschlussbericht.pdf?__blob=publicationFile&v=1.

základnú materiálnu pomoc po prvýkrát. Naďalej však pretrvávajú určité problémy pri implementácii, najmä oneskorenia, a problémy týkajúce sa logistiky, právnych aspektov, oslovenia cieľových skupín, monitorovania a hodnotenia a nedostatku kapacít partnerských organizácií. Väčšine členských štátov sa tieto problémy podarilo prekonať vďaka spolupráci s partnerskými organizáciami a inými zainteresovanými stranami, hoci niekedy boli potrebné zmeny programu. Napriek dôkladnému monitorovaniu zo strany Komisie RO v roku 2019 neposkytovalo pomoc z dôvodu inštitucionálnych zmien a pretrvávajúcich problémov s verejným obstarávaním. Spojené kráľovstvo z operačného programu potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci vystúpilo.

Odhaduje sa, že v roku 2019 využilo podporu z FEAD viac než 12,5 milióna ľudí. Podpora z FEAD sa v priebehu rokov ukazuje ako stabilná. Potravinová pomoc naďalej zostáva najčastejším typom pomoci. Viac než 12,2 milióna osôb (93 % z celkového počtu konečných príjemcov) získalo v roku 2019 potravinovú pomoc a okolo 832 000 (6 %) dostalo základnú materiálnu pomoc, zatiaľ čo takmer 30 000 osôb sa zúčastnilo na programoch sociálneho začlenenia (FEAD OP II). Podobne ako v minulých rokoch tvoria ženy 49 % z celkového počtu konečných príjemcov. Deti predstavovali okolo 30 % osôb, ktorým bola poskytnutá pomoc, bezdomovci tvorili 7 % a ľudia so zdravotným postihnutím 5 %. Odhaduje sa, že 10 % všetkých tých, ktorí získali podporu, boli migranti, ľudia s cudzím pôvodom alebo príslušníci menšín a 8 % predstavovali ľudia vo veku 65 rokov alebo viac.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch zo správ vyplýva, že flexibilita FEAD bola kľúčová na jeho účinnú a efektívnu implementáciu. Partnerské organizácie zohrali významnú úlohu z hľadiska znalosti cieľových skupín a ich oslovovania. FEAD však zároveň prispel k zvýšeniu efektívnosti práce partnerských organizácií, a to aj z hľadiska dodacích lehôt a medziinštitucionálnej spolupráce. Niekoľko oneskorení, ktoré sa v rámci programov vyskytli, bolo spôsobených prekážkami vo verejnom obstarávaní, ktoré vznikli v predchádzajúcich rokoch. Okrem toho sa členským štátom a partnerským organizáciám podarilo presmerovať cieľové skupiny na primerané dlhodobšie služby, čo bolo kľúčovým krokom k vytvoreniu vzťahu vzájomnej dôvery s konečnými príjemcami.

Sprievodné opatrenia sú čoraz lepšie zavedené a čoraz rôznorodejšie. Z výročných správ o realizácii vyplýva, že všetky členské štáty zapojené do OPI, ktoré v roku 2019 implementovali FEAD, poskytovali sprievodné opatrenia. Vzdelávacie činnosti na podporu zdravého stravovania/kurzy varenia naďalej predstavovali najbežnejší typ sprievodného opatrenia. Po nich nasledovali nasmerovanie na príslušné služby a poradenstvo týkajúce sa riadenia rozpočtu domácnosti. Mnohé členské štáty vykonávajú aj iné činnosti prispôbené svojim vlastným potrebám. Celkovo je možné konštatovať, že vznikol rôznorodý súbor osvedčených postupov.

Členské štáty vo všeobecnosti uvádzajú, že dodržiavajú všeobecné zásady. Všetky členské štáty zabezpečili, aby bola pomoc dostupná rovnako pre mužov aj ženy, a väčšina z nich zdôraznila, že neviduje žiadnu diskrimináciu na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Niektoré členské štáty vyvinuli úsilie o zabezpečenie toho, aby obsah potravinových balíčkov z FEAD zodpovedal požiadavkám partnerských organizácií a konečných príjemcov, v snahe predísť plytvaniu potravinami. Členské štáty sa usilovali poskytovať čo najrozmanitejšie a nutrične najvyváženejšie potraviny a venovali pozornosť ich uskladneniu a včasnému doručeniu, ako aj používaniu recyklovaných materiálov. Tieto aspekty pomáhajú podporovať verejné zdravie a plniť ciele v oblasti klímy a ochrany životného prostredia.

V roku 2020, teda po období, na ktoré sa vzťahuje táto správa, došlo k vypuknutiu pandémie COVID-19, ktorá výrazne zmenila podmienky fungovania programu FEAD. Hospodárska a sociálna kríza, ktorá nasledovala, nerovnomerne zasiahla niektoré znevýhodnené skupiny a jednotlivcov vrátane najodkázanejších osôb. Nové skupiny osôb, ktoré boli predtým v zraniteľnom postavení, sa ocitli v chudobe a sociálnom vylúčení. V dôsledku sociálnych obmedzení zavedených na riešenie mimoriadnej situácie v oblasti zdravia sa zmenil spôsob fungovania organizácií poskytujúcich potravinovú a materiálnu pomoc.

V reakcii na aktuálnu krízu bolo nariadenie o FEAD v rokoch 2020 a 2021 dvakrát zmenené, a to v rámci Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus, Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus a iniciatívy REACT-EU, s cieľom zabezpečiť výraznejšiu podporu v rámci prípravy na nové programové obdobie a zjednodušiť implementáciu programu.

Keďže FEAD na obdobie 2014 – 2020 sa blíži ku koncu, formuje sa budúca štruktúra a správa nového fondu. V období 2021 – 2027 sa FEAD stane neoddeliteľnou súčasťou ESF+, vďaka čomu sa pozornosť venovaná riešeniu najhorších foriem chudoby ešte viac začlení do širších stratégií a financovania sociálneho začlenenia. Programy ESF+ budú zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore hospodárskej a sociálnej obnovy po pandémii koronavírusu a pri podpore spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo v súlade s ambíciami Európskej zelenej dohody³² a v kombinácii s Fondom na spravodlivú transformáciu³³. Zároveň bude kľúčovým programom na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv³⁴.

---

³² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

³³ https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism.

³⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9524>.